



**MAHATMA GANDHI UNIVERSITY  
DEPARTMENT OF LIFELONG LEARNING AND EXTENSION**

**DIPLOMA COURSE IN ORGANIC FARMING**

**SYLLABUS**

- Duration : 180 hrs.
- Course fees : 8300/-
- Medium of Instruction : Malayalam
- വിദ്യാഭ്യാസയോഗ്യത : പത്താം ക്ലാസ്സ് പാസായിരിക്കണം. ഈ വകുപ്പ് നടത്തിവരുന്ന സർട്ടിഫിക്കറ്റ് കോഴ്സ് ഇൻ ഓർഗാനിക് ഫാമിംഗ് പാസായിരിക്കണം.

**ആമുഖം**

സർട്ടിഫിക്കറ്റ് കോഴ്സിലൂടെ ജൈവകൃഷിയുടെ പ്രാഥമിക പാഠങ്ങൾ പഠിച്ച് പാസായവർക്ക് ജൈവകൃഷി സംബന്ധമായി ആഴത്തിലുള്ള അറിവ് ആവശ്യമാണ്. ഡിപ്ലോമ കോഴ്സിലൂടെ കർഷകരെ സംരംഭകരാക്കി കൃഷിക്കാരന്റെ സമ്പത്തും അനസ്തും ഉയർത്തി സമൂഹത്തിൽ മാന്യമായ സ്ഥാനം നേടിയെടുക്കാനാവും. പുതിയ തലമുറയെ കൃഷിയിലേയ്ക്ക് ആകർഷിക്കാനും തൊഴിലവസരങ്ങൾ കൂട്ടാനും ഇതിലൂടെ സാധ്യമാവും. ജലസ്രോതസ്സുകൾ അനവധിയുള്ള കേരളത്തിൽ ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായും തന്നെ ഉല്പാദനക്ഷമ മല്ലാതെ ഉപേക്ഷിച്ചു നിലയിലാണ് ഇന്നുള്ളത്. ജലാശയങ്ങൾ മുഴുവൻ ഉല്പാദനക്ഷമമായാൽ ഭക്ഷ്യസുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ കേരളത്തിന് മാതൃകയാകാനാവും. ഹൈറേഞ്ചിന്റെ സംരക്ഷണത്തിലൂടെ മാത്രമേ കാലാവസ്ഥ തിരിച്ചുപിടിക്കാനാവിൂ. ഏകവിള കൃഷിയ്ക്ക് പകരം ഹൈറേഞ്ചിലെ തോട്ടങ്ങൾ ബഹുവിള തോട്ടങ്ങളായി മാറ്റപ്പെടേണ്ടതുണ്ട്. ‘ഭക്ഷണം വിളയുന്ന കാട്’ എന്ന ജൈവകൃഷി ആശയം നടപ്പിലാക്കുന്നതിലൂടെ ഭക്ഷ്യസുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതോടൊപ്പം മണ്ണ്, ജലം, ജൈവ വൈവിധ്യ സംരക്ഷണവും ജൈവ മാലിന്യ നിർമ്മാർജ്ജനവും സാധ്യമാക്കാനാവും മനുഷ്യരെ നല്ല മനുഷ്യരാക്കാനും അനന്തര തലമുറ കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ടതാക്കാനും ഉതകുന്ന ക്ലാസ്സുകളാണ് ഈ കോഴ്സിലൂടെ അവതരിപ്പിക്കുന്നത്.

Organic farming diploma course is based on Ecology and deep Ecology  
 “Ecology is a science of success and tools of a problem solution. Take a Ecology as a tool in our hand, and work with the tool in food, health and education. Then we will become a tool in the hand of nature -The Almighty”.

**1. Introduction and Revision of certificate course**

- a. Ecological sense and Ecological designing -ഇതിലൂടെ മനുഷ്യരുടെ സങ്കീർണ്ണമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങൾക്കും ലളിതവും ശാശ്വതവുമായ പരിഹാരം കണ്ടെത്താനാവും.  
Ecological Designing, Natural Eco System and Cultivated Eco system
- b. Ecology= പ്രകൃതിയുടെ ധർമ്മ ശാസ്ത്രം.  
പ്രകൃതി ധർമ്മം ശാസ്ത്രം - വിശദീകരണവും, Defenition നും
- c. Deep Ecology യും Eco- Spirituality യും
- d. Agriculture – A Common Platform for all Cultures.
- e. Eco-sprituality- A Common Sprituality for all Religions, യുക്തിവാദിക്കും, നിരീശ്വരവാദിയ്ക്കും, ശാസ്ത്രലോകത്തിനും
- f. Ecology- A Common Science for All sciences.

**2. Food Security+Food safety:**

- a. ഭക്ഷ്യസുരക്ഷയും, സുരക്ഷിത ഭക്ഷണവും, സമഗ്ര ആരോഗ്യത്തിനും, നിലനിൽപ്പിനും
- b. മനുഷ്യ ശരീരത്തിന് പ്രകൃതി വിധി ഭക്ഷണം(Natural Food) ഏതെന്ന് മനസ്സിലാക്കി, ആ വിളകളുടെ കൃഷി പ്രചരിപ്പിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത
- c. Appropriate Carbo Hydrote, Appropriate Problem,and Appropriate fat എന്നിവ Ever Green മരങ്ങളിൽ നിന്നും ലഭ്യമാക്കി, De- Generation നെ തടഞ്ഞ്, Re- Generation സാധ്യമാക്കുക.
- d. ആകാശം, അഗ്നി,വായു,വെള്ളം, ഭൂമി എന്നീ പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ അഞ്ചും, മനുഷ്യശരീരത്തിന് ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായവ ഏതെന്ന് മനസ്സിലാക്കി, സമൂഹത്തെ അതിലേയ്ക്ക് നയിച്ച്, പട്ടിണിയില്ലാത്ത ലോകം സാധ്യമാക്കൽ.
- e. പുനരാവിഷ്കരിക്ക സൗരോർജമാണ് ഭക്ഷണം. അതിനാൽ സൗരോർജം ഒട്ടും പാഴാക്കാത്ത വിധം, ഒരു മഴക്കാട്ടിലെന്നപോലെ ശേഖരിയ്ക്കാൻ പറ്റിയ വിധത്തിൽ കൃഷിയിടം ഒരുക്കൽ.
- f. സാറോർജമാണ് ഭൂമിയുടെ മൂലധനം. സൗരോർജമാണ് Fundamental Natural Resource ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ Economy, സൗരോർ ശേഖരണത്തെ ആശ്രയിച്ചാണ് ഇരിക്കുന്നത് എന്ന യാഥാർത്ഥ്യം ജനങ്ങളിൽ എത്തിയ്ക്കുക.
- g. ഭക്ഷണം മണ്ണിൽ ശേഖരിക്കൽ.മണ്ണിൽ നിന്നും വേണ്ടപ്പോൾ വേണ്ടത്ര മാത്രം എടുക്കുന്ന കലയായി കൃഷിയെ മാറ്റുക.
- h. കൃഷി ആദായകരവും, ആനന്ദകരവും, ആരോഗ്യദായകവുമാക്കുക.കൃഷിക്കാരനെ സമൂഹം അംഗീകരിയ്ക്കുക.

**3. Wetland Conservation and Food Production**

- a. Wetland സംരക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകത.
- b. കരയെക്കാൾ Productive ആയ Wetland
- c. ജല ആധികൃമുള്ള പ്രദേശങ്ങളിലെ മത്സ്യകൃഷി വ്യാപിപ്പിയ്ക്കൽ
- d. അരിയും, ഗോതമ്പും പോലെ, മീനും ഒരു നല്ല ഭക്ഷണമാണ്.

- e. കേരളത്തിലെ Wetland നെ Proper ആയി സംരക്ഷിക്കുകയും Utilise ചെയ്യുന്ന രീതി.
- f. Land Utilisation, Land Seaping and Land Designing.
- g. ഒരു നെല്ലും ഒരു മീനും പദ്ധതി.

**4. Family Farming:**

- a. കുടുംബ ശാക്തീകരണം Home Sted Farming ലൂടെ.
- b. കുടുംബത്തിന്റെ ഭക്ഷണ ചിലവ് ചുരുക്കൽ
- c. കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ കായിക അധ്വാനം ഉറപ്പാക്കൽ.
- d. പങ്കുവെയ്ക്കൽ എന്ന മൂല്യം സമൂഹത്തിൽ വളർത്തൽ.
- e. കൃഷി എന്ന കൂട്ടായ്മയുടെ പ്രാധാന്യം.
- f. പുതിയ തലമുറയെ കൃഷിയിലേക്ക് ആകർഷിക്കൽ.
- g. മാനസിക സമ്മർദ്ദം കുറച്ച് ,ആരോഗ്യം വീണ്ടെടുക്കൽ.
- h. കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ ആരോഗ്യവും ആനന്ദവും ഉറപ്പാക്കൽ.

**5. Waste Management & Soil Fertility**

- a. ജീവജാലങ്ങളുടെ, ഉഷ്ണീകരണം, അവശിഷ്ടവും സസ്യജാലങ്ങളുടെ ഭക്ഷണം.
- b. ജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ മുഴുവൻ ജൈവ ഭക്ഷണോല്പാദനത്തിന്
- c. ജൈവ മാലിന്യ നിർമ്മാർജ്ജനം ജൈവകൃഷിയിലൂടെ
- d. ജൈവ മാലിന്യം ഒരു Resource.
- e. Carbon Composting എന്ന നൂതന വിളയിലൂടെ ദുർഗന്ധമുണ്ടാക്കുന്ന മീൻ വേസ്റ്റ്, ഇറച്ചി വേസ്റ്റ് ഭക്ഷണ വേസ്റ്റ് എന്നിവ ജൈവ വളമാക്കൽ
- f. മണ്ണിലെ Carbon ന്റെ തോത് ഉയർത്തൽ, ജൈവ മാലിന്യങ്ങളിലൂടെ സാധ്യമാക്കൽ.
- g. ജൈവ വളങ്ങൾ മണ്ണിലെത്തുന്നതിലൂടെയുള്ള ജല സംരക്ഷണം ഉറപ്പാക്കൽ.

**6. Agro Forestry:**

- a) ഭൂമി തരിശിടാതെ സംരക്ഷിക്കൽ
- b) മരങ്ങളുടെ വളർച്ചയ്ക്ക് കേരളകാലാവസ്ഥയുടെ അനുകൂല സാഹചര്യം പ്രയോജനപ്പെടുത്തൽ
- c) മരങ്ങൾ വളർത്തിയുള്ള ആദായം കൂട്ടൽ
- d) ജൈവ വൈവിധ്യ സംരക്ഷണം Agro Forestry യിലൂടെ
- e) കുത്തനയുള്ള ചെരിവുകളുടെ ഫല പ്രദമായ ഉപയോഗം മരങ്ങൾ വളർത്തിലൂടെ
- f) കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനത്തെ തടയൽ
- g) തടി ഉരുപ്പടികളും, തൊഴിലവസരങ്ങളും.
- h) Agro Ecological Design and Wasteland Development.
- i) Natural Eco -system in Plantation Crops.

**7. Bee Keeping and Food Production**

- a) തേൻ ഉല്പാദനം കൂട്ടുന്നതിലൂടെയുള്ള ആദായം വർദ്ധിപ്പിയ്ക്കൽ.
- b) തേനീച്ചയിലൂടെ പോളിനേഷൻ വർദ്ധിപ്പിച്ച് ജൈവകൃഷി വിളവ് കൂട്ടൽ
- c) വിവിധ തരം തേനീച്ചകളുടെ സംരക്ഷണവും പുതിയ തേനീച്ച കോളനികളുടെ സൃഷ്ടിയും
- d) Royal Jelly എന്ന പ്രോട്ടീൻ ഉല്പാദിപ്പിയ്ക്കൽ.
- e) തേനീച്ചകളുടെ സാമൂഹ്യ സംവിധാനം പഠിയ്ക്കൽ

**8. Dairy Farming & Economic Farming**

- a) നാടൻ പശുക്കളുടെ സംരക്ഷണം
- b) ചാണകത്തിന്റേയും മുത്രത്തിന്റേയും പ്രാധാന്യം ജൈവകൃഷിയിൽ
- c) Fodder trees ന്റെ പ്രാധാന്യം പശുവളർത്തലിൽ
- d) ശാസ്ത്രീയ കാലിതൊഴുത്ത് നിർമ്മാണവും അതിനോട് ചേർന്നുള്ള ടാങ്ക് നിർമ്മാണവും
- e) നേരിയ തോതിലുള്ള ചാണകവും മുത്രവും ചേർന്നുള്ള നനയുടെ പ്രാധാന്യം
- f) തുറന്നിട്ട് വളർത്തേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത
- g) Natural Mating ലൂടെ പ്രജനനം നടത്തൽ, വിത്തുകാളയെ തെരഞ്ഞെടുക്കലും സംരക്ഷണവും.

**9. Health and Ecology and Nutrition**

- a) ആരോഗ്യ സംരക്ഷണത്തിൽ Ecology എന്ന ശാസ്ത്രത്തിന്റെ പ്രസക്തി.
- b) ആന്തരിക പ്രകൃതിയുടെ( ശരീരത്തിന്റെ) സന്തുലിതാവസ്ഥയുടെ താളം തെറ്റൽ കാരണവും പ്രതിവിധിയും.
- c) ആരോഗ്യ സംരക്ഷണത്തിൽ, വിഷമില്ലാത്ത പോഷക സംസ്കൃതമായ ഭക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകത.
- d) സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങളുടെ (Trace Elements) ലഭ്യത ഭക്ഷണത്തിലൂടെ ഉറപ്പാക്കാൻ ജൈവകൃഷി
- e) ബാഹ്യ പ്രകൃതിയുടെ (പരിസ്ഥിതിയുടെ) അസന്തുലിതാവസ്ഥ ഉണ്ടാക്കുന്ന ആരോഗ്യപ്രശ്നങ്ങൾ
- f) പോഷണ കുറവ് മൂലം ഉണ്ടാവുന്ന രോഗങ്ങളും പ്രതിവിധിയും
- g) ജീവിതശൈലി രോഗ നിയന്ത്രണം ജൈവകൃഷിയിലൂടെ
- h) ആരോഗ്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം മണ്ണിന്റെ ആരോഗ്യം
- i) പകർച്ചവ്യാധിയും രക്തത്തിന്റെ PH ഉം
- j) രക്തത്തിന്റെ PH ഉം മണ്ണിന്റെ PH ഉം തമ്മിലുള്ള ബന്ധം.
- k) കൃഷിയുടെ താളവും ജീവിത താളവും

**10. Health & Ecology: Traditional Method**

- a. ആയുർവേദവും ഔഷധ സസ്യസംരക്ഷണവും
- b. മണ്ണിന്റെ ആരോഗ്യവും സസ്യങ്ങളിലെ ഔഷധ മൂല്യവും

- c. ഭക്ഷണത്തിലെ വൈവിധ്യം ആരോഗ്യ സംരക്ഷണത്തിൽ
- d. ദിനചര്യകളുടെ പ്രസക്തിയും,ജീവിതശൈലി രോഗങ്ങളും
- e. കാലാവസ്ഥാ മാറ്റത്തെ അതിജീവിക്കൽ- ആയുർവേദത്തിലൂടെ
- f. സൂര്യ-ചന്ദ്രൻമാരുടെ വ്യഭിക്ഷയങ്ങളും, പുനരാവർത്തന ചക്രവും ഉണ്ടാക്കുന്ന ആരോഗ്യ പ്രശ്നങ്ങൾ.
- g. വൃക്ഷ ആയുർവേദം ജൈവകൃഷിയിൽ
- h. വിളകളിലെ മൂല്യവർദ്ധന വളപ്രയോഗത്തിലൂടെ

**11. Better Child and New Generation By Better Food**

- a. മെച്ചപ്പെട്ട തലമുറയ്ക്ക് നല്ല ഭക്ഷണത്തിന്റെ പ്രസക്തി
- b. ശിശു സംരക്ഷണത്തിനായുള്ള പാരമ്പര്യ അറിവുകൾ
- c. അമ്മയിലെ അണ്ഡത്തിന്റേയും അച്ഛനിലെ ബീജത്തിന്റേയും കരുത്തു കൂട്ടാനായുള്ള ഭക്ഷണരീതികൾ.
- d. ഗർഭിണികൾ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതും പാലിക്കേണ്ടതുമായ ആഹാര ശീലങ്ങൾ.
- e. കരുത്തുറ്റ തലമുറയെ വാർത്തെടുക്കാൻ പോഷക സംമ്പുഷ്ടമായ ഭക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകത
- f. കുട്ടിയുടെ മാനസിക വളർച്ചയ്ക്കുള്ള പ്രകൃതിദത്ത ഭക്ഷണ ചേരുവകൾ
- g. അമ്മ കാണുന്നതും കേൾക്കുന്നതും കഴിക്കുന്നതും കുടിക്കുന്നതും ശ്വസിയ്ക്കുന്നതും മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിലൂടെയുണ്ടാകുന്ന കുട്ടിയുടെ മാനസിക ശാരീരിക ആത്മീയ വളർച്ചയും സ്വഭാവ രൂപീകരണവും.

**12. Western Ghats & Climate Change and Agriculture in Kerala**

- a. കേരളത്തിന്റെ മേൽക്കൂര എന്ന Western Ghats.
- b. Western Ghats ന്റെ തകർച്ച കേരളത്തിന്റെ തകർച്ച
- c. Western Ghats സംരക്ഷണത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം
- d. കേരളത്തിന്റെ ജല സ്രോതസ്സുകളും Western Ghats ഉം
- e. കാലാവസ്ഥ വ്യതിയാനവും Western Ghats ഉം
- f. മഴത്തുള്ളിയുടെ വലിപ്പവും കാലാവസ്ഥ മാറ്റവും
- g. ഹൈറേഞ്ചിലെ കൃഷിവിളകളും കൃഷിരീതിയും
- h. ഹൈറേഞ്ചിലെ ജൈവ വൈവിധ്യ സംരക്ഷണത്തിന്റെ പ്രസക്തി
- i. ഉരുൾപൊട്ടലും മേഘവിസ്ഫോടനവും- കാരണങ്ങളും പരിഹാരവും
- j. തേയില കൃഷിയും റബ്ബർകൃഷിയും ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾ
- k. കത്തുന്ന കാടും കാലാവസ്ഥ തകർച്ചയും
- l. കാട്ടുമൃഗങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്ന കൃഷിനാശവും കാരണവും പ്രതിവിധിയും.

**13. Organic Certification & Marketing and Scope of Organic Farming**

- a. ഭാവി ജൈവകൃഷിയുടേതാണ്.
- b. ഉല്പന്നത്തിന്റെ ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പാക്കാൻ സർട്ടിഫിക്കേഷൻ
- c. സർവ്വകലാശാല തലത്തിൽ ജൈവകൃഷി പഠിപ്പിക്കേണ്ട ആവശ്യകത.
- d. വിദേശ വിപണിയ്ക്കായുള്ള സർട്ടിഫിക്കേഷൻ
- e. സർട്ടിഫിക്കേഷൻ ലഭിക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ
- f. കർഷകർ പാലിച്ചിരിക്കേണ്ട കൃഷി പരിപാലന മുറകൾ
- g. മുഖ്യവർദ്ധിത ഉല്പന്നങ്ങളുടെ ആഗോള ആവശ്യം.

**14. Social & Financial Security of Farmers**

- a. കൃഷിയുടെ നിലനിൽപ്പ് കർഷകന്റെ സാമൂഹിക സാമ്പത്തിക ഉന്നമനത്തിലൂടെ
- b. കൃഷിയിലെ പ്രശ്നങ്ങൾ കൃഷിക്കാരന്റെ പ്രശ്നങ്ങൾ.
- c. കൃഷിക്കാരന്റെ പ്രശ്നങ്ങൾ Lack of Education
- d. ഉല്പാദന ചിലവ് കണക്കാക്കിയുള്ള ന്യായ വില ലഭ്യമാക്കൽ
- e. ഉല്പാദനത്തിന് ആനുപാതികമായ ബോണസും പെൻഷനും ഏർപ്പെടുത്തൽ
- f. അറിവും ആശയവും സർവ്വകലാശാലയിലൂടെ
- g. പാരമ്പര്യ കൃഷി അറിവിന്റെ പോരായ്മ നികത്തൽ
- h. ജൈവകൃഷിയിൽ ഉല്പാദനം കൂട്ടാനും ഉല്പാദന ചിലവ് കുറയ്ക്കാനുമുള്ള ഗവേഷണം
- i. മനുഷ്യന്റെ പ്രഥമ ആവശ്യം നല്ല ഭക്ഷണമാണ്. നല്ല ഭക്ഷണം ഉണ്ടാക്കുന്നത് കർഷകനാണ്. അതിനാൽ കർഷകനാണ് പ്രഥമ പ്രജ. കർഷകന് പ്രഥമ പ്രജയുടെ പരിഗണന സമൂഹത്തിൽ ലഭ്യമാക്കൽ

**15. Organic Farming & Kitchen Management**

- a. ഭക്ഷണം ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതോടൊപ്പം ഭാവിയിലേയ്ക്കുള്ള കരുതിവെയ്ക്കലും
- b. ഉണക്കിയും വാട്ടിലുണക്കിയുമുള്ള ഭക്ഷണം സൂക്ഷിക്കാൻ പാരമ്പര്യ അറിവുകൾ
- c. അടുക്കളയും Preservation നും നാടൻ രീതികൾ
- d. പോഷണം നഷ്ടമാകാതെയുള്ള പാചക രീതികൾ
- e. ഭക്ഷണത്തിലെ വൈവിധ്യവും ആരോഗ്യ സംരക്ഷണവും
- f. ഭക്ഷണം ജീവനോടെ തയ്യാറാക്കൽ
- g. ഭക്ഷണം പുതുമയോടെ കഴിയ്ക്കൽ

## **16. Food & Mental Health**

- a. ഭക്ഷണവും മാനസിക ആരോഗ്യവും
- b. അന്നമയ കോശം മനോമയ കോശം
- c. മനുഷ്യൻ നന്നാവാൻ മനസ്സ് നന്നാവണം
- d. മനസ്സ് നന്നാവാൻ അന്നം നന്നാവണം
- e. അന്നം നന്നാവാൻ കൃഷി നന്നാവണം
- f. കൃഷി നന്നാവാൻ ജൈവകൃഷിവേണം
- g. ജൈവകൃഷി മനുഷ്യ പുരോഗമനത്തിന്

## **17. Forest Camp – 3 Days**

- a. കാടും കൃഷിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം
- b. ഭക്ഷണം വിളയുന്ന കാട് ഉണ്ടാക്കൽ
- c. കാട് എന്ന Food Production Center.
- d. കാടും ജല സംരക്ഷണവും
- e. ജൈവ വൈവിധ്യം നിലനില്പിന്റെ ആധാരശില
- f. Companionship കാട്ടിൽ
- g. കാടില്ലെങ്കിൽ നാടില്ല നാടില്ലെങ്കിൽ നാമില്ല.
- h. കാടിന്റെ സ്വയം നിലനിൽപ്പ് മാതൃകയാക്കിയുള്ള കൃഷി
- i. ആദിവാസി സമൂഹവും കാടും
- j. കാടിനെ അറിയൽ. കാടിന്റെ നിയമം പ്രകൃതിയുടെ നിയമം. കാടിനെ അനുഭവിയ്ക്കൽ.

**18.** ജൈവകൃഷി അവർദ്ധ് ജേതാക്കളുടെ കൃഷിയിട സന്ദർശനവും, അവയുടെ അനുഭവ പാഠങ്ങളും പങ്കുവെയ്ക്കൽ

**19.** ഫാം ടൂറിസം വിജയിച്ചിട്ടുള്ള റിസ്റ്റോർട്ട് സന്ദർശനവും പഠനവും